

การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของชาวมุสลิม

ชุมชนบ้านสำนัก อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

THE LIVING TO CONFORM WITH SUFFICIENT ECONOMY PRINCIPLE OF MUSLIM
IN BANSAMNAK COMMUNITY, KAPOER, RANONG PROVINCE

พิทักษ์ ศิริวงศ์¹

ปิยะนุช ประสงค์ผล²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการดำรงวิถีชีวิตของชาวมุสลิมที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านสำนัก อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง เป็นการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง และปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ระดับลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสำนัก จำนวน 14 คน ผลการศึกษาพบว่า มุสลิมบ้านสำนักมีวิถีชีวิตตามหลักศาสนา อยู่บนพื้นฐานความพอประมาณ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีความพึงพอใจกับฐานะความเป็นอยู่ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งภายในครอบครัวและภายในชุมชน มีความรู้ในการประกอบอาชีพประมงและทำสวนยางพารา และมีการจัดตั้งกองทุนบริจาคหรือกองทุนชะกาตเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการให้อภัยผู้อื่น มีความปรองดอง มีการค้าขายด้วยความยุติธรรม และพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนบ้านสำนัก คือ ปัญหาเสพติดของกลุ่มเยาวชน ปัญหานี้สิ้นของมุสลิม

คำสำคัญ : หลักศาสนา วิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง กองทุนบริจาค

ABSTRACT

The research about The Muslim living of to conform with sufficient economy principle for Bansamnak community, Kapoer, Ranong province is the research which has the objective of the research was studied The Muslim living of to conform with sufficient economy principle and the problems that happen in community with using the quality method, compiling some information with observation and deeply interviewing. The main sample who is the person to give some

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

information was the 14 person that live in Bansamnak community. The result of study come out that Muslim in Bansamnak live with religion principle, hold to sufficient 's principle, not be extravagant with money, abundantly please with their own livelihood, have the good relation within both family and community. And those people also have some knowledge to earn a living with both fishery and rubber plantation. They also establish the SaKaat Funds for the public benefit, such as helping within community, forgiveness to anyone, living together with harmonize, having the fairy exchange. At last we find that the problem in community are the addicted-drug-youth and debt owed-Muslim.

Keywords : Religion Principle, Way of life, Sufficent Economy, Donated funds

บทนำ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความ พอเพียงหมายถึงความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัว ที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้อง อาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการ วางแผนและการดำเนินการทุกชั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนใน ชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความ เชื่อสัจสุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทนพากเพียรมีสติปัญญาและ ความรอบครอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 26-27)

เมื่อเวลาผ่านไป ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงก็มีความสลับซับซ้อน จนยากที่จะ อธิบายในเชิงสาเหตุและเหตุผลได้ เพราะต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลของการ

พัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัยหรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้น้อย ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวยังก่อให้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของอุตสาหกรรม การส่งเสริมการเกษตรแผนใหม่เพื่อการค้าและส่งออก และการขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการพึ่งพาตลาดและพ่อค้าคนกลาง ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการร่วมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง รวมทั้งภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาเริ่มถูกกลืนเลือนสูญหายไป สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียง(Self - Sufficiency) ในการดำรงชีวิตอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งพาตนเองอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความอิสระในการกำหนดชีวิตของตน รวมทั้งศักยภาพในการควบคุม จัดการให้ได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่างๆ ซึ่งเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิมต้องถูกกระทบกระเทือน

ในจังหวัดระนองมีชาวไทยมุสลิมอยู่เป็นจำนวนมาก ตั้งถิ่นฐานกระจายในพื้นที่ต่างๆ เช่น บ้านท่าฉาง บ้านหงาว บ้านหินช้าง ในเขตอำเภอเมือง และบ้านซิมิ บ้านสำนัก ในเขตอำเภอเกาะเปอร์ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านสำนัก อำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง เป็นชุมชนหนึ่งที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนแบบสัมพันธ์เครือญาติ มีวิถีชีวิตเรียบง่าย อีกทั้งยังเป็นชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ มีการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีการค้าขายร่วมกันระหว่างชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ สภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติ เน้นการอยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงการดำรงชีวิตของชาวมุสลิมที่สอดคล้องหลักเศรษฐกิจพอเพียง การอยู่ร่วมกันของชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ และปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวไทยมุสลิมในชุมชนบ้านสำนัก อำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้ที่สนใจต้องการตั้งหลักอาศัยอยู่ในชุมชนนี้ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและชุมชนให้ได้อย่างยั่งยืนด้วยตัวเอง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงการดำรงชีวิตที่สอดคล้องหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของชาวมุสลิมในชุมชนบ้านสำนัก อำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตภายในชุมชนของชาวมุสลิมในชุมชนบ้านสำนัก อำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องการดำรงวิถีชีวิตของชาวมุสลิมที่สอดคล้องหลักเศรษฐกิจพอเพียง บ้านสำนักอำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง นั้นผู้วิจัยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพึ่งตนเอง และวิถีชีวิตมุสลิม เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริสืบทอด แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549 : ฐ) ซึ่งผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8(2540-2544)นั้น ได้ทำให้ประชาชนชาวไทยทุกระดับย้อนกลับมาพิจารณาและทบทวนวิถีการดำเนินชีวิต และยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา แล้วหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาและดำรงวิถีชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนเกิดกลุ่มนักคิดและนักปฏิบัติจากหลายสาขาอาชีพที่ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังต่อไปนี้

ณรงค์ โชควัฒนา (อังกะโนเกษม สุขสวัสดิ์ 2547 : 23-24) ได้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากทัศนะ และประสบการณ์ว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาเป็นขั้นตอน ไม่ใช่เป็นการถอยหลังเข้าสู่ระบบบรรพบุรุษ แต่เป็นการสร้างรากฐานที่แข่งขันในระดับชาติและต่างประเทศได้ โดยถ้าชุมชนได้พัฒนามาถึงจุดที่มีการรวมตัวกัน และใช้องค์ความรู้ความสามารถในการพึ่งตนเองให้เป็นพันธมิตรกับรัฐ และองค์กรอื่นๆ อย่างเสมอภาค ความรู้ที่ประชาชนมีอยู่ร่วมกับความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ ที่เข้ามาจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งในระดับทฤษฎีขั้นที่ 3

สมพร เทพสิทธิ์า (2546 : 35-36) ให้ทัศนะว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นปรัชญาที่เกี่ยวข้องทั้งทางเศรษฐกิจ และจิตใจ ไม่ใช่ทางทฤษฎีทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เรื่องของเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน และเงิน ซึ่งเป็นเรื่องของวัตถุไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจ เศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตก เชื่อว่าผู้ใดมีทุนมาก บุคคลนั้น หรือประเทศนั้นย่อมได้เปรียบ จะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า และเหนือกว่าบุคคล หรือประเทศอื่น ที่มีทุนน้อย หรือประเทศที่ขาดแคลนทุน ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา จึงต้องอาศัยการลงทุนของประเทศที่มีทุนมาก ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

ดังนั้นจึงมีความเห็นว่า แนวคิดทฤษฎีใหม่เน้นความพอเพียง 3 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง พอเพียงในระดับครอบครัวให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ ระดับที่สอง พอเพียงในระดับชุมชน คือ มีการรวมพลังกันพัฒนาการผลิต การตลาด การพัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการสังคม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ส่วนระดับที่สาม คือ พอเพียงในระดับประเทศ หมายความว่า ร่วมมือเป็นพันธมิตรกับแหล่งเงินทุน (ธนาคาร) แหล่งเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร องค์กรพัฒนาเอกชน(ภาคเอกชน) หน่วยงานภาครัฐ (วิชาการ การวิจัย) ในการทำธุรกิจที่แข่งขันได้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนประโยชน์ที่เท่าเทียมกันของทุกฝ่าย โดยเน้นว่าการพึ่งตนเองในทุกระดับต้องเชื่อมโยงอย่างเป็นขั้นตอน เน้นการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันอย่างรู้จักการช่วยเหลือแบ่งปันในรูปแบบการให้และการรับ ไม่ใช่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด รวมทั้งยังมีการพึ่งพาอาศัยในชุมชนและระหว่างชุมชนกับภาคธุรกิจ อย่างเท่าเทียมกันด้วย

2. แนวคิดการพึ่งตนเอง

สุเมธ ตันติเวชกุล (อ้างในกระทรวงมหาดไทย : 2541) ให้ความหมาย การพึ่งตนเองว่า “ความพอมีพอกิน” โดยแบ่งออกเป็นการพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน คือ

1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม
2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า
4. ด้านเทคโนโลยี (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีเข้ามาใหม่ ทั้งดีและไม่ดี แยกแยะยาก แต่ก็ต้องมีพอควรเพื่อการดำรงชีวิตพื้นฐานการพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับภูมิสังคม
5. ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่นักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ แต่ไม่มีการมุ่งเพื่อที่จะลดรายจ่าย กล่าวคือ ต้องปรับทิศทางในเบื้องต้น มุ่งลดรายจ่ายก่อน

3. วิถีชีวิตของชาวมุสลิม

วิถีชีวิตของมุสลิมว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. ความเชื่อความศรัทธาในเรื่องพระเจ้า ศาสดา (หลักศรัทธา 6 ประการ)
2. การปฏิบัติ ซึ่งได้แก่การปฏิบัติในด้านศาสนา การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป และการใช้ชีวิตในโลกนี้

2.1 การปฏิบัติในด้านศาสนา

มุสลิมถือว่า โลกนี้เป็นเพียงแค่ทางผ่าน แต่โลกหน้าคือโลกที่แท้จริงที่เขาจะต้องอยู่อย่างตลอดกาล ด้วยเหตุนี้มุสลิมจะให้ความสำคัญกับการทำความดีเพื่อโลกหน้า มากกว่าการ

ชวนชวนเพื่อจะอยู่ในโลกนี้ กล่าวคือ การมีชีวิตอยู่ในโลกคุณยานี้เปรียบเสมือนเป็นเรื่องจินตนาการมีผลประโยชน์น้อย สูญหายอย่างรวดเร็ว นี่คือข้อเท็จจริง ดังนั้นการละเล่นก็ดี การสนุกสนานร่าเริงก็ดี การประกวดประชัน โอ้อวดกันก็ดี และการแข่งขันกันสะสมทรัพย์และลูกหลานก็ดี ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่จะนำความยุ่งยาก ความเหนื่อยยากและความลำบากยากเข็ญมาสู่ตัวเองได้

การกระทำดังกล่าวข้างต้นนั้น เปรียบเสมือนกลีกรหรือชาวสวนที่มองดูพืชผลของพวกเขา หลังจากได้รับน้ำฝนแล้ว มันจะงอกเงยออกดอกออกผลนำความปราบปลื้มมาสู่เขา หลังจากนั้นพืชผลเหล่านั้นก็จะเหี่ยวแห้งกลายเป็นสีเหลืองเป็นเศษเป็นชิ้นไปในที่สุด นี่แหละคือสภาพของโลกคุณยามีสภาพคล้ายคลึงกับพืชผลตามขั้นตอนดังกล่าว

ส่วนการตอบแทนในโลกอาคิเระนั้นจะมีการลงโทษอย่างเจ็บปวด หรือการอภัยโทษและความโปรดปรานจากอัลลอฮ์(ช.บ.)สำหรับผู้กระทำความดี การดำรงชีวิตอยู่ในโลกคุณยาเพราะความไร้เกียรติของมันนั้น และความสูญสลายอย่างรวดเร็วของมันมิใช่อื่นใดเลย นอกจากเป็นการหลอกลวงแก่ผู้ที่หลงใหลกับมันเท่านั้น

2.2 การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไปนั้นวางอยู่บนรากฐานของหลักการต่อไปนี้ คือ

2.2.1 ความเท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน

2.2.2 เห็นอกเห็นใจกัน

2.2.3 ประรณาส่งที่ดีที่สุดให้กับผู้อื่น

2.2.4 เกื้อกูลกัน

2.2.5 ปกป้องกันและกันจากสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ทั้งด้านจิตใจ และอันตรายต่างๆ

2.3 การใช้ชีวิตในโลกนี้ (โลกคุณยา) มุสลิมสามารถร่ำรวยได้ สามารถมีชื่อเสียงได้ และสามารถมีศตตำแหน่งได้ แต่ต้องวางอยู่บนรากฐานของศาสนาทั้งหมด และต้องเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุญาต

วิธีการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษา คือ ชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสำนัก ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน เป็นต้น

พื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนบ้านสำนัก อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการดำรงวิถีชีวิตของชาวมุสลิม สภาพโดยทั่วไป ประชากร ความสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านสำนัก อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านสำนัก อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ว่ามีลักษณะอย่างไรเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและเก็บข้อมูลในขั้นต่อไป ดังนี้

2. การสังเกต (Observation) ใช้วิธีสังเกต 2 วิธี คือ

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่กำลังทำอยู่ เช่น การร่วมละหมาด

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้สังเกตการดำรงชีวิตของชาวมุสลิมในชุมชน

การสังเกตทั้งสองแบบ ผู้วิจัยได้กำหนดเค้าโครงไว้ล่วงหน้า (Structured Observation) การจัดทำเค้าโครงล่วงหน้า จัดทำโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้รู้ และการสำรวจเบื้องต้น นอกจากนั้นเพื่อความถูกต้องของข้อมูลจะใช้การสังเกตทั้งสองแบบซ้ำๆ

3. การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกต ประกอบการสัมภาษณ์และจดบันทึกผลการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์แนวลึก(In – Depth Interview)ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยได้จัดทำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่วิจัย และการศึกษาจากผู้รู้

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่สำคัญในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. สมุดบันทึกการสังเกต และการซักถาม
2. แนวทางการสัมภาษณ์และแบบการสังเกต
3. แฟ้มเก็บข้อมูลเพื่อแยกข้อมูลออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อความเรียบร้อยและการนำข้อมูลมาใช้ได้สะดวกรวดเร็ว

4. เทียบบันทึกเสียง เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และเพื่อให้เก็บข้อมูลได้ครอบคลุมครบถ้วน โดยเฉพาะข้อมูลสำคัญ ที่ผู้วิจัยไม่สามารถบันทึกไว้ทั้งหมดได้ทัน ในขณะที่สัมภาษณ์ หรือสนทนาซักถาม
5. กล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกภาพกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญและเห็นสมควรจะบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้เพื่อเป็นการศึกษาการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของชาวมุสลิม และปัญหาภายในชุมชนที่เกิดขึ้นกับชาวมุสลิม ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านสำนัก อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ข้อมูลประกอบด้วย ความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของชุมชนบ้านสำนัก ดำรงชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 องค์ประกอบ 2 เงื่อนไข และปัญหาการดำรงชีวิตภายในชุมชนของมุสลิมบ้านสำนัก ดังนี้

1. ความเป็นมาและลักษณะทั่วไปของชุมชนบ้านสำนัก

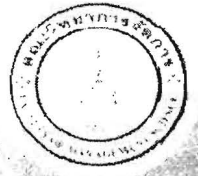
ชุมชนบ้านสำนัก มีชาวมุสลิมที่หลบหนีจากการเกณฑ์แรงงานของทางราชการเดินทางจากหมู่บ้านทะเล ในจังหวัดพังงา กระบี่ และภูเก็ต เข้ามาพักอาศัยในชุมชนประมาณ 90 ปีที่แล้ว และเนื่องจากพื้นที่ชุมชนบ้านสำนักมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ สัตว์ ไร่ และของป่าอื่นๆ ดังนั้นชาวมุสลิมจึงตั้งรากฐานอาศัยถาวรจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มคนของชุมชนบ้านสำนัก ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม มีชาวไทยพุทธอาศัยเพียงไม่กี่ครัวเรือน ทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้มีอาชีพประมง ทำสวนยางพารา มีการใช้แรงงานของสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก เป็นการลดต้นทุน เนื่องจากลักษณะงานของชาวบ้าน เป็นเพียงผู้ประกอบการรายย่อยเท่านั้น ลักษณะของบ้าน เป็นบ้านชั้นเดียว สร้างด้วยปูนหรือเป็นบ้านยกสูง สร้างด้วยไม้ ใต้ถุนข้างล่างไว้สำหรับพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง บ้านแต่ละหลังจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ไม่มีการตกแต่งให้เกิดความเด่นแยกจากกัน มีจำนวนครัวเรือนน้อย เนื่องจากชุมชนนี้มีขนาดเล็ก รอบๆชุมชนเป็นป่า สวนยางพารา ไม่มีสิ่งปลูกสร้างใดๆนอกจากธรรมชาติ พื้นที่ด้านหลังของชุมชนอยู่ติดกับทะเล

2. การดำรงชีวิตที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 องค์ประกอบ 2 เงื่อนไข

2.1 ความพอประมาณ

ชาวมุสลิมบ้านสำนักมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ และมีความเชื่อตามหลักศรัทธาที่ว่า อัลลอฮ์(ช.บ.) ได้กำหนดและแบ่งปันปัจจัยยังชีพที่ดีให้แก่ตน ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดและได้รับ

ค่าตอบแทนมากหรือน้อย ก็พอใจใจมีใจ และมีความสุขใจ เมื่อพบเห็นผู้ที่มีความยากจนมากกว่าพวกเขา มีความรู้สึกต้องการให้ความช่วยเหลือ แต่เนื่องจากไม่ได้มีฐานะทางการเงิน จึงทำได้เพียงการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

ชาวมุสลิมบ้านสำนักมีการยังชีพจากการใช้กำลังแรงงานด้วยความขยันขันแข็งตามความรู้ความสามารถของตนเอง ทำตามศัทธิภาพของตน มีการประกอบอาชีพด้วยความสุจริต มีความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบผู้ใด ตามบทบัญญัติศาสนา โดยถือว่าเป็นการพอเพียงแล้ว ไม่โลภมาก ไม่ทะเยอทะยาน ไม่แสวงหาปัจจัยยังชีพจนกระทั่งแสวงหาและบริโภคในสิ่งที่ต้องห้าม และเป็นการละเมิดต่อบัญญัติศาสนา โดยประกอบอาชีพมีเวลาพักผ่อนและมีเวลาให้กับครอบครัว ไม่ต้องการขยายบ้านพักอาศัยเพิ่มเติม เนื่องจากพึงพอใจกับบ้านที่อยู่ในปัจจุบัน และไม่มีต้องการนวัตกรรมสมัยใหม่เนื่องจากไม่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของชาวมุสลิมบ้านสำนัก

2.2 ความมีเหตุผล

ชาวมุสลิมบ้านสำนักมีความพึงพอใจในการทำอาชีพประมง ทำสวนยางพารา เพราะเป็นอาชีพอิสระ ทำแล้วมีกำไรมาเลี้ยงครอบครัวได้ อีกทั้งไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ และเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเองและมีความพอใจกับชีวิตแบบนี้ มีการส่งบุตรหลานของตนเรียนหลักศาสนาที่โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามซึ่งอยู่ภายในมัสยิดเราะห์มะฮ์(มัสยิดบ้านสำนัก) เนื่องจากอยู่ใกล้บริเวณที่พักอาศัย ทำให้บุตรหลานของตนได้ศึกษาวิชาการด้านศาสนาและได้รู้ถึง ข้อดีข้อเสีย ข้อใช้ข้อห้ามในบทบัญญัติของศาสนา มีศรัทธาในหลักการที่ถูกต้อง

2.3 การมีภูมิคุ้มกัน

จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านปลูกพืชผัก ผลไม้ เช่น พริก ข่า ตะไคร้ สะตอ มะม่วง มะละกอ กัญชง เป็นต้น เพื่อไว้รับประทานในครัวเรือนและไว้ขาย เป็นวิธีการดำรงชีพของชาวบ้านแทนการมุ่งทำการค้า ทำให้ภายในชุมชนเกิดความพอเพียงในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง ตลอดจนมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อผลิตปลาหวานจำหน่ายในจังหวัดเพื่อเป็นอาชีพเสริมให้กับกลุ่มแม่บ้านที่ว่างงาน และเป็นภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจให้กับชาวมุสลิมบ้านสำนัก

การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งภายในครอบครัว ภายในชุมชนและชุมชนอื่นๆ โดยภายในครอบครัวของมุสลิมบ้านสำนักมีความรัก ความเมตตา ความอบอุ่น ทำให้ชีวิตครอบครัวดำเนินไปด้วยความราบรื่น มีความมั่นคง และมีการช่วยเหลือกันภายในชุมชน ทั้งการช่วยเหลือด้วยการออกแรงช่วยงานต่างๆของชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีแบบเครือญาติ ช่วยเหลือกันเวลาเจ็บป่วย ซึ่งระบบความสัมพันธ์นี้เป็นพื้นฐานของวิถีการปฏิบัติต่อกันของหลักศาสนา

2.4 ความรู้

ชาวมุสลิมบ้านสำนักมีการเลือกพืชที่เพาะปลูก เช่น การเลือกปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อจะได้ไม่ต้องซื้อรับประทาน สิ่งต่างๆเหล่านี้เกิดจากความรู้ผ่านประสบการณ์และเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของตน ทำให้ชาวบ้านสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน และมีการใช้น้ำหมักชีวภาพแทนการใช้สารเคมี เพื่อใช้เป็นยาฆ่าแมลงไม่เป็นอันตรายต่อคนและพืช

ชาวมุสลิมบ้านสำนักมีความรู้ด้านหลักการศาสนาอิสลามอยู่ในระดับดี เนื่องจากได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เยาว์วัย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ และมีการรับความรู้หรือหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องศาสนาได้เสมอ ทำให้มุสลิมบ้านสำนักมีการปฏิบัติตนตามข้อกำหนดบทศาสนาไว้และไม่กล้าทำในสิ่งที่ศาสนาห้าม และมีการสำนึกเมื่อรู้ว่าตนกระทำการที่ผิดและรู้สึกเสียใจในสิ่งนั้น อีกทั้งขออภัยโทษต่อพระเจ้าโดยไม่ว่าจะทำสิ่งนั้นอีก เนื่องจากมีความเชื่อว่าอัลลอฮ์(ช.บ.) ทรงมองเห็นการกระทำและคำพูดของตน มุสลิมบ้านสำนักจึงมีความระมัดระวังทั้งคำพูดและการกระทำ โดยจะพยายามทำหรือพูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เท่านั้น

2.5 คุณธรรม

มุสลิมบ้านสำนักมีการจัดตั้งกองทุนชะกาตเพื่อรวบรวมเงินที่บริจาคมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การแบ่งปันอาหารต่อเพื่อนบ้านในช่วงเดือนรอมฎอน เป็นต้น ชาวมุสลิมบ้านสำนักมีการให้เกียรติกับผู้ที่มีการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศาสนา ไม่ใช่ให้เกียรติเพราะผู้นั้นร่ำรวย หรือมีชื่อเสียงหรือมีอำนาจวาสนา แต่ผู้ที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรีสำหรับมุสลิมในบ้านสำนัก คือ ผู้ที่มีศรัทธามั่นคง มีความยำเกรงมีการขอบคุณ สำนึกในพระเมตตาของพระองค์ และอดทนเมื่อประสบกับเรื่องที่ไม่พึงปรารถนา ถึงแม้เขาจะยากจนเพียงใดก็ตาม

แนวทางการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมบ้านสำนัก ได้มีการนำแนวทางของอัลลอฮ์(ช.บ.)ซึ่งเที่ยงตรง เรียบง่าย เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อหวังความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และมีการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด(ช.ล.) คือ มีการดำรงตนอยู่ในแนวทางที่ศาสนากำหนด มีการปฏิบัติตนเพื่อสังคมส่วนรวม มีสัจจะ มีความบริสุทธิ์ใจในการช่วยเหลือผู้อื่นโดยหวังผลตอบแทนจากอัลลอฮ์(ช.บ.) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีการให้อภัยผู้อื่น มีความปรองดอง มีการค้าขายด้วยความยุติธรรม

3. ปัญหาภายในชุมชน

ผู้วิจัยพบว่าปัญหาการดำรงชีวิตภายในชุมชนของชาวมุสลิม ในชุมชนบ้านสำนัก อำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง คือ ปัญหาสุขภาพจิต เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เนื่องจากภายในชุมชน มีกลุ่มวัยรุ่นที่ดื่มน้ำอัดลมหรือที่เรียกว่า วันทูกอล ซึ่งเป็นเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลสูง เป็นที่นิยมสำหรับกลุ่มวัยรุ่น เป็นปัญหาของทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมบ้านสำนัก และการเสพยาของผู้อยู่

วัยทำงานบางคน เนื่องจากบางคนเชื่อว่า สารของยาม้าช่วยเพิ่มพลังในการทำงานมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่ายาเสพติดเป็นโทษต่อร่างกายก็ตาม ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนไม่สามารถจัดให้หมดสิ้นไปได้

มุสลิมบ้านสำนักบางส่วนยังเป็นผู้ที่มีความเดือดร้อนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และทำให้ในชุมชนมีผู้ที่ต้องไปกู้เงินจากแหล่งต่างๆที่ต้องเสียดอกเบี้ย ซึ่งเป็นข้อห้ามของศาสนา เมื่อกู้ยืมเงินแล้วจ่ายดอกเบี้ยไม่ทันเวลาที่กำหนด ทำให้ยอดหนี้สินสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงนำไปสู่การกู้ยืมเงินก้อนอื่นมาใช้เงินที่กู้มาในครั้งแรก เกิดเป็นพฤติกรรมที่ซ้ำๆ ก่อให้เกิดเป็นหนี้ซ้ำซ้อนขึ้นมา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การดำรงวิถีชีวิตของชาวมุสลิมที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนบ้านสำนัก อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง พบว่า มุสลิมบ้านสำนักมีการประกอบอาชีพประมงและทำสวน ดำรงชีวิตตามหลักการของศาสนาอิสลามเคร่งครัดตามที่บัญญัติไว้ในอัลกุรอาน และมีการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด(ช.ล.) มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย อยู่อย่างไม่ทะเยอทะยาน ไม่โอ้อวดหรือทับถมใคร และแบ่งปันให้กับผู้อื่น มีการช่วยเหลือกันในลักษณะแบบเครือญาติ รู้จักพอเพียงและพอใจกับทรัพย์สินที่ตนมี

จากการศึกษาด้านปัญหาการดำรงชีวิตภายในชุมชนของชาวมุสลิม ในชุมชนบ้านสำนัก พบว่า กลุ่มเยาวชนวัยรุ่นบางส่วนได้ยุ่งเกี่ยวและเสพยาเสพติด ประเภทใบกระท่อมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะน้ำท่อมหรือวันทูดอล ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องร่วมมือกันขจัดปัญหานี้ให้หมดสิ้น ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวและชาวบ้านในชุมชน ควรช่วยกันสอดส่องดูแล เอาใจใส่บุตรหลานของตน และควรจัดกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อเป็นการส่งเสริมป้องกันเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด เช่น การจัดค่ายทำความดีนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดอบรมมอบความรู้ให้กับเยาวชน เป็นต้น

ปัญหานี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมและมีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย เนื่องจากรายได้ในครัวเรือนไม่พอกับค่าใช้จ่าย ดังนั้น มุสลิมบ้านสำนักควรมีการจัดสรรรายรับรายจ่ายในครัวเรือนให้ดี เลิกพฤติกรรมการซื้อของที่ไม่จำเป็นและสินค้าระบบผ่อนจ่าย เนื่องจากทำให้เกิดหนี้สินระยะยาว ควรมีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยการใช้วิถีทางชีวภาพ การปลูกพืชแบบอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อมิให้ระบบนิเวศถูกทำลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. มุสลิมบ้านสำนักควรงส่งเสริมเยาวชนให้มีการศึกษาในระดับสูงขึ้น เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้รับ นำมาพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น
2. มุสลิมบ้านสำนักควรมีการรวมกลุ่มจัดอบรมในเรื่องยาเสพติดอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการยับยั้งการเสพ และทราบถึงโทษที่จะได้รับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน
2. ควรมีการวิจัยวิถีชีวิตของมุสลิมที่อยู่ในชุมชนอื่นๆ
3. ควรเลือกคำถามในการสัมภาษณ์ที่เหมาะสม เพราะบางครั้งอาจได้ข้อมูลเท็จมาได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สามารถทำสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายๆท่าน ผู้ทำวิจัยกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งสำหรับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาตลอดระยะเวลาที่ทำงานวิจัยฉบับ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาที่คอยให้กำลังใจให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาการทำงานวิจัยโดยตลอดมา สุดท้ายผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนๆ และพี่น้องที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆจนสามารถทำให้วิจัยฉบับนี้สามารถสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงกิจการอิสลาม ศาสนสมบัติ เผยแพร่ และการขึ้นาราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย. พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. นครมาดีนะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์อะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน แห่งนครมาดีนะฮ์, ฮ.ศ. 1419.
- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530. การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- เกษม สุขสวัสดิ์. 2547. ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีชีวิตเกษตรชุมชนพึ่งตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์รวมสวนเห็ดบ้านอรุณนิคม ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏ ธนบุรี.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ "ฉบับสมบูรณ์" พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สูตรไพศาล.

- สมพร เทพสิทธิ์า. 2546. การเดินตามรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหาความ
ยากจนและการทุจริต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีเมืองการพิมพ์.
- สุเมธ ดันติเวชกุล. 2541. การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริ.
- อัปคุลเถาะ อับรู. 2545. ระบบเศรษฐกิจอิสลามเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อัล-อิหม่าน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. 2549.
- อัปคุลฮาเก็ม วันแอะเถาะ. 2536. จริยธรรมอิสลาม. กรุงเทพมหานคร : ส.วงศ์เสีี่ยม.